

Slovinci prema papinoj nepogrješivosti za vatic. sabora. 1869./70.

[Dogmatsko-historijski prikaz].

Prilog za jugoslavensku crkvenu povijest.

Napisao dr. Janko Oberški, vjeroučitelj.

SUMMARIUM.

Slovenorum relatio ad quaestionem infallibilitatis Rni Pontificis occasione Concilii Vaticani 1869./70. Introductio. Exponuntur relationes culturisticae necnon politicae eo tempore in Slovenia existentes: una ex parte intelligentia imbuta mentalitate omnino liberali cum tendentione pangermanistica, altera ex parte religiosus populus slovenicus catholicus praeunte clero mente theologiae Sti Thomae Aquinatis imbuto. Utrique suo proprio modo tempore Concilii Vaticani in unversali motu animarum partem habuerunt. Dissertatio dividitur in IV capita, et quidem:

I. De relatione episcopatus regionum slovenicarum ad quaestionem infallibilitatis: a) ante concilium et b) perdurante concilio in parte oppositionis stabat, iudicans non esse opportunum tempus ad definitionem; c) post definitionem episcopi decreta concilii promulgaverunt.

II. De relatione theologorum slovenicorum ad quaestionem infallibilitatis. Non sunt quidem numerosi sed pauci tantum. Exponitur: 1. eorum modus concipiendi huius doctrinae dogmaticus: a) ante concilium, b) durante concilio, c) post definitionem. Omnibus perspectis, patet eorum conceptum omnino conformem doctrinae catholicae, eosque favere opportunitati definitionis huius doctrinae; 2. iudicium theologorum slovenicorum de difficultatibus historicis contra infallibilitatem, quae iudicio eorum re vera apparentes tantum esse videntur; 3. Obiectiones liberalium in vanis praeiudiciis fundantur; 4. Iudicio theologorum slovenicorum non tantum omnino opportuna, sed etiam graves ob causas definitio valde necessaria erat; 5. Iudicium theologorum slovenicorum de aliquibus libellis tempore conc. vaticani apparentibus et de themate infallibilitatis tractantibus.

III De sensu et iudicio populi: a) catholici, qui omnino passive se habebant quoad hanc quaestionem, et definitae, assentiebant; b) liberalis intelligentiae, quae calumniis et praeiudiciis obnubilata contraria definitioni doctrinae infallibilitatis erat.

IV. Corrolarium. Aliquae criticae observationes post retrosectionem ad facta in dissertatione exposita.

Uvod.

Kako se u doba vatikanskog sabora svakolika javnost ne samo katolička već i akatolička, a osobito slobodoumna živo zanimala za pitanje nauka o papinoj nepogrješivosti, nije nam ništa neobično, što je i u javnosti na području Slovenije živo odjeknula ova općenita svjetska borba za proglašenje ovog nauka i protiv njega, odnosno proti njegovu proglašenja.

Da nam bude jasniji prikaz nazora o tom pitanju, držim, da je potrebno, da barem letimično pogledamo na tadašnje političke i kulturne prilike u Sloveniji, a osobito da uočimo, kakav je bio prosječni mentalitet u prosuđivanju crkvenopolitičkih i bogoslovskih pitanja.

Austrijski politički režim išao je sistematski za tim, da po što po to provede političku centralizaciju pomoću nasilne germanizacije. Taj je siloviti pokušaj izazvao kao reakciju narodno gibanje, što nužno rađa nacionalnim osvještenjem. Taj je pojav općenito odjeknuo u nekadašnjoj Austro-Ugarskoj monarhiji među svim narodnostima oko polovine 19. stoljeća, pa tako i u Sloveniji. U savezu s tim nacionalnim osvještenjem niče i narodna literatura. Što se tiče kulturnog mentaliteta, može se reći, da je njemački elemenat bio ponajviše zadojen strujama liberalizma i pod zvučnom frazom liberalizma širio takozvanu »slobodnu« prosvjetu. Slovenski pak nacionalni pokret imao je svoj najjači oslon u slovenačkom katoličkom svećenstvu, jer je ono vazda osjećalo s narodnom dušom, iz koje sredine je većim dijelom i niklo.

Tako se našla na jednoj strani katolička narodna kulturno-politička struja, a s druge strane liberalna njemačka. Budući pak, da je školska nastava bila ponajviše pod uplivom njemačkoga liberalnog mentaliteta, usisala je domala i slovenska lajička inteligencija liberalni mentalitet i stala ga širiti među Slovincima.

Općenito crkveno-političko naziranje bilo je otrovano ponajviše janzenističkim i jozefinističkim duhom.¹⁾ Istom u drugoj polovini 19. vijeka iza reforme bogoslovske studija u duhu sv. Tome Akvinca zavladao je u slovenskoj bogoslovnoj zna-

¹ Glaser: Zgodovina slovenskega slovstva IV. str. 246.

nosti sasvim katolički duh; nova je generacija stala odlučno čupati korov jozefinizma i janzenizma.

Kad je god. 1855. sklopljen između Austrije i Sv. Stolica konkordat, porasla je samosvijest katoličkoga klera u Sloveniji tako, da je bio posve spreman na eventualni preokret, koji bi mogao nastati u crkveno-političkom pogledu, kad se stalo sve jače udarati na katolički kler. Otvoreni kulturni boj protiv katolicizma, a napose protiv katoličkog svećenstva započeo je proglašenjem novoga temeljnoga državnog zakona od 21. XII. 1867., koji se ne obazire na bitne ustanove konkordata. Osobito se zaoštrio taj boj početkom god. 1868., kad je zasjelo na vladu novo liberalno ministarstvo. Ministar unutarnjih posala Giskra zaprijetio se javno otvorenim progonom svećenstvu, ako se usprotivi tim zakonima i nagovara ljude na otpor.

Vatikanski sabor, a napose pitanje papine nepogrješivosti dadoše povoda, te se taj boj najintenzivnije zaoštrio.

Široki slojevi naroda nijesu još bili toliko osvijesteni, te bi mogli s razumijevanjem aktivno sudjelovati u tom boju; zato i ostaje taj boj ispočetka u pretežnom dijelu ograničen samo na inteligentnije slojeve pučanstva. Istom kasnije uspjele je pomalo povući neizravno i šire slojeve u vrtlog toga kulturnog boja. Svaki od ovih kulturnih smjerova imao je svoju štampu. Liberalci njemačkog mentaliteta davali su sebi oduška u »Laibacher Zeitung« i »Laibacher Tagblatt«. Katolici pak organizovali se u »Katoličkoj družbi za Kranjsko« 13. VI. god. 1869. Njihova su glasila tjednici: »Novice« i »Zgodnja Danica«. »Novice« bio je tjednik za katolički lajikat, a »Zgodnja Danica« staleški organ slovenskoga katoličkog svećenstva.

Slovenski pak liberalci imali su najprije provincijalni listić »Celjske novine«, a god. 1868. 2. IV. počeo je izlaziti »Slovenski Narod«. Ispočetka nastupao je skromno i plaho ne pokazujući otvoreno svojih kulturnih načela, ali čim se osjećao sigurnijim, tim je jasnije pokazivao svoju boju. Narodna stranka, koja je imala svoje najjače uporište u kleru, stala je zazirati od ovoga smjera; sve jasnije se stale javljati opreke. Najposlije se katolička narodna stranka stala koncentrirati oko kulturno-prosvjetnog udruženja »Katoliška družba za Kranjsko« u Ljubljani. Glasila ovoga udruženja ustuk su protiv liberalnoga njemačkog, a kasnije i slovenskog novinstva.

U doba vatikanskog sabora podiglo je svekoliko liberalno novinstvo silnu hajku protiv Crkve i ekumenskog sabora, a naročito protiv nauka o papinoj nepogrješivosti. Jedina gore spomenuta katolička glasila stoje kod Slovenaca na braniku katoličkoga mnijenja u Sloveniji. U strastvenim polemikama nije se štedilo ni s krupnim izrazima i s podrugljivim pridjevima kao: klerikalci, ultramontanci, feudalci, mračnjaci, nazadnjaci; — liberalci, slobodoumnici, ustavočerci, konkordatoborci, naprednjaci, dapače Glaser spominje, da je »Danica« donijela čak izraz »konkordatobombardonocigomigovci.«²⁾

Ipak je znatna razlika, kako se podijelilo javno mnijenje u Sloveniji prema pitanju papine nepogrješivosti od onoga u Hrvatskoj. Prije svega, što se tiče držanja slovenskoga episkopata, vidjet ćemo, da premda je bio u redovima opozicije, ipak se ne opaža, te bi se isticao žestokim istupima, kako to vidimo kod Strossmayera. Što se pak tiče držanja ostaloga slovenačkoga klera, opaža se u njega mnogo mirnije držanje prema pitanju nauka o papinoj nepogrješivosti, nego li kod hrvatskoga klera. Pogotovo se pak ne opaža među slovenskim bogoslovima, te bi se koji znanstveno zalagao za stanovište opozicionalaca. Naprotiv najagilniji bogoslovi biju kao jedinstvena falanga žestoki boj u polemikama s liberalcima oko »Laibacher Zeitung«, »Laibacher Tagblatt« i drugih liberalnih novina, koje upravo bez prestauka rigaju vatru svojih fanatičnih i žučljivih napadaja na vatikanski sabor, Crkvu, a naročito na nauk o papinoj nepogrješivosti.

Radi boljega pregleda razdijelit ćemo ovu svoju raspravu slično, kaošto i onu u brošuri: »Hrvati prema nepogrješivosti papinoj«. Govorit ćemo dakle o držanju slovenskoga episkopata prema nauku nepogrješivosti na vatik. saboru i poslije njega, zatim o mišljenju slovenskih bogoslova i klera, te šire javnosti katoličke i liberalne.

Episkopat slovenskih zemalja prema nauci papine nepogrješivosti za vatikanskog sabora 1869./70.

I. Prije definicije.

Kaošto je diljem čitavoga svijeta među katoličkim episkopatom pobudio saziv vatikanskoga ekumenskog sabora živi

²⁾ Glaser: Zgodovina slovenskega slovstva IV. sv. str. 248.^a (Ljubljana 1908.).

interes, tako i kod episkopata slovenskih zemalja. Razumijevamo ovdje sve one biskupije, koje barem djelomično zapremaju koji dio teritorija, na kom prebivaju pretežno Slovenći. Prema tomu dolaze ovdje u obzir ove biskupije:

1. biskup lavantinski u Mariboru, Jakob Maksimilijan Stepischnegg za srednju i južnu Štajersku;

2. biskup krčki (Gurk) u Celovcu u Koruškoj, Valentin Wierzy; njihov je metropolit

3. primas nadbiskup u Salzburgu, Maksimilijan Tarnoczy;

4. nadbiskup Gorice i Gradiške, Andrija Gollmayr. Njegovci su sufragani:

5. biskup u Ljubljani, Bartolomej Widmer; zatim u koliko imade Slovenaca u Trstu i u Istri, pripadaju amo

6. biskup grada Trsta i okolice, Bartolomej Legat, i napokon

7. biskup poredčko-puljski, Juraj Dobrila.

Svi se ovi već u početku vatikanskog sabora priklanjaju i orijentiraju prema manjini (opoziciji), simpatizirajući s vodama opozicije. U te su redove stali i njihovi metropolite, a navlastito ugledni kardinal nadbiskup Rauscher. Čini se iz svega njihovog držanja, da nijesu imali sami za sebe baš osobite inicijative, već ih je povukao u tabor opozicije ugled otmenih predstavnika austro-ugarskog episkopata, s kojima ih je vezao i bliži politički odnošaj. Tek dvojica od njih, i to Wierzy i Legat istupaju na saboru vlastitom inicijativom, dok se ostali obično samo pridružuju svojim potpisima, ako se radi o kakvoj akciji opozicije.

Tako potpisuju Legat, Dobrila, Stepischnegg i Wierzy postulat manjine »Ardentissimum omnium«³⁾ protiv konstitu-

³⁾ Acta et decreta Concilii Vaticani, collectio lacensis tom. VII. str. 918. b. (Unapredak ćemo citirati kratko: C. V....)

Sanctissime Pater!

Ardentissimum omnium totius orbis Episcoporum atque adeo et nostrum, qui scripturam hanc signavimus, votum est: ut sancta Oecumenica Synodus sub felicibus Sanctitatis Vestrae auspiciis iam inchoata prospere continuetur et ad optatum finem ita perducatur, ut et populi omnes nova in ea malorum, quibus tantopere premuntur, remedia, et S. Dei Ecclesia novos divinae suae missionis efficacius exercendae fontes modosque reperiant. Quo autem id certius securiusque obtineatur, liceat nobis sollicitudinem nostram intuitu certi obiecti in sinum Sanctitatis

cije »Multiplices inter«, gdje upozoruju Sv. Oca, kako neki neispravno shvaćaju smisao ove konstitucije, naročito pak one riječi, što govore o pravu predlaganja. Mnogi shvaćaju, kao

Vestrae ea devotione effundere, qua universi orbis episcopatus una nobiscum hodie imprimis in Sanctam Sedem Apostolicam fertur.

Gravissimi momenti illud est, quod Sanctitas Vestra puncto II. de norma et ordine interiori decrevit: de iure videlicet et munere proponendi negotia, quae in Sancta Oecumenica Synodo tractari debent. Non desunt, qui haec ita interpretantur, quasi iis non agnosceretur ius Patrum libere ea in Concilio proponendi, quae quis ad publicam utilitatem conferre posse existimaverit, verum non nisi exceptionis et gratiae instar concedatur. Sanctissime Pater! firmissima omnium nostrum animis insidet persuasio, a Capitis vigore et firmitate totius Ecclesiae corporis vigorem et firmitatem ut plurimum dependere, et divina Primatus iura ante omnia sarta tectaque esse oportere, ut omnia recto ac debito ordine in Sancta Synodo procedant. Ast si haec sunt verissima, non minus quoque verum est, reliquis etiam mystici corporis Christi membris suam debere constare virtutem et Episcoporum collegio ea quae eidem vi muneris et characteris sui perpetuo immanent iura, quo virtutem suam caput retinere activitatemque suam imperturbate exercere valeat. Divino sane consilio duo haec intime iuncta atque inseparabiliter unita sunt. Prout igitur Sanctitas Vestra optimo iure et sapienti consilio ea cuncta determinare dignata est, quae ad recti ordinis rationem et obiectorum in sacra Synodo pertractandorum seriem spectant: ita quoque Concilii Patres, si quid ex communi Ecclesiae utilitate proferre aut proponere conscientia urgente velint, id pro iuris munerisque sui ratione fecisse merito censentur, dummodo idem fiat cum debita Ecclesiae capiti subiectione ac veneratione. Quod quidem eo maiori cum fiducia proloquimur, quum ipsa Sanctitas Vestra nos hortari dignata est, at si quid proponendum haberemus, quod ad publicam utilitatem conferre posse existimaverimus, id libere exequi velimus, cumque hac ratione celebratissimi sacrosancti Tridentini Concilii (Sess. XXIV. cap. 21.) vestigiis inhaeremus.

Arbitramur itaque nulli dubio obnoxium esse posse, iuri nostro puncto II. ordinis interioris minime praedudicari. In qua nostra persuasione multum confirmaremur, si Sanctitas Vestra concedere dignaretur, ut ad deputationem examinandis episcoporum propositionibus destinata plura adhuc membra ex medio Patrum adsciscantur Concilii ipsius suffragiis eligenda, utque iis, qui propositiones facere velint, aditus ad ipsam deputationem pateat, quo sic ipsi partem in rei tractatione habere possint.

Haec sunt, Beatissime Pater, quae filiali cum devotione sapienti Sanctitatis Vestrae iudicio ac decisioni committimus sperantes ea utpote optima intentione prolata aequi bonique consultum iri.

Ad pedes Sanctitatis Vestrae provoluti sumus
Romae, die 2. Ianuarii 1870.

SS. Vestrae obedientissimi filii.

Subscripserunt 26 patres. (C. V. 971 bss. — 918 a.)

da je smisao taj, te se biskupima dopušta pravo predlaganja tek kao milost.⁴) Da se izbjegne neispravnom shvaćanju poslovnika, mole papu, neka bi promijenio u tom smislu poslovni red, što je nareden njegovom konstitucijom.

Drugi postulat sličnoga sadržaja »Post tria demum saecula«⁵) potpisaše također istoga dana (2. I. 1870.) biskupi:

⁴ cf. J. Oberški: Hrvati prema nepogrješivosti pap. za vatic. sabora (Križevci 1921.) str. 28.

⁵ C. V. 920 ab.

Beatissime Pater!

Post tria demum saecula a Te vocati orbis terrarum Episcopi in Concilio universali congregati sunt, ut quemadmodum Sanctitas Tua in convocationis litteris enuntiavit, omnia, quae asperrimis his temporibus maiorem Dei gloriam, sempiternam hominum salutem et communem omnium pacem et concordiam respiciunt, accuratissimo examine perpendantur ac statuuntur. Apostolicorum verborum memores et ante oculos habentes, quam sancte teneamur ad prosperrimum Concilii successum pro viribus collaborare, nostrum esse ducimus Beatitudini Tuae exponere difficultates, quae obstant, ne ea, quae vellemus, accuratatione nobis proposita examinemus.

In Synodo, ad quam septingenti et amplius Episcopi ac Praelati ex quinque mundi partibus confluerunt, congregationes generales rebus penitus discutiendis non sufficiunt, nisi eas praecesserint consultationes in minus numerosis coetibus institutae: quibus diligenter factis viginti sive triginta Patres sententiam suam in congregatione generali dicentes ad negotium dilucidandum maiora plerumque conferrent quam sexaginta, qui absque praevia cum aliis deliberatione rem adgrederentur. Insuper inter Praesules viri sunt eruditione ac experientia praestantes, qui licet linguae latinae optime periti, eam tamen loquendi usum non habent. Accedit, quod locus congregationibus generalibus assignatus praeclarissimus quidem est, utpote non longe a sepulero S. Petri constitutus, verum deliberationi non favet. In prima congregatione generali inter oratores, quorum aliqui fortissima pollebant voce, ne unus quidem erat, quem omnes exaudire possent Patres et etiam postquam aula conciliaris in arctius reducta est, magna congregatorum pars cunctis, quae dicta sunt, percipiendis impar erat.

Viri fide dignissimi affirmabant fore, ut stenographorum relationes Patribus subsequo die typis impressae distribuenter, ita ut scriptis excepta supplerent, quae auribus percipi non potuerint: haec tamen spes nos fefellit. Igitur Sanctitas Tua benigne permittat, ut Patres ad orationes, quas in congregatione generali habuerint, imprimendas typographorum ope libere utantur; ita tamen, ut solis Concilii membris communicentur et eidem, cui schemata, secreti praecepto subsint. Episcopi in Concilio oecumenico congregati eorum, quae in sessionibus enuntiant, praeter ipsum Concilium, cuius Tu caput es, nullum certe in terris iudicem habent sive censorem. Beatissime Pater! pro ea, qua excellis, sapientia facile vides,

Dobрила, Legat, Stepischnegg, Wiery, te ljubljanski biskup Widmar i goričko-gradiški nadbiskup Gollmayr.⁶⁾

Izrazitije izbija smjer saborske manjine u protestu protiv rasprave o nauci nepogrješivosti papine od 12. I. 1870.⁷⁾ Broj je

re ita constituta, ut Concilii Patres verbis prolata magna ex parte non percipiant, nec eis haec legenda exhibeantur, consultationem sicut decet haberi non posse.

Ceterum etiam si locus inveniretur, quo omnes antistites iis, qui mediocris sunt vocis, non exceptis absque difficultate percipi possent, perutile foret, ut Patres prae oculis gerant, quae anteactis sessionibus edicta sint. De rebus summi momenti agitur et non raro unicum quod additur, demitur seu mutatur, verbum ad sensum adulterandum sufficit. Desiderandum praeterea est, ut Patribus liceat collegis suum de rebus gravioribus sensum scriptis exponere; his enim multa afferri possent, quibus viva voce explicandis in congregatione generali neque tempus sufficit neque dicentium halitus.

Quae fidem spectant, intime inter se cohaerent, sed et multiplex est eorum cum rebus disciplinaribus connexio. Igitur nisi Patribus omnia, quae ad fidem et disciplinam pertinent, schemata exhibeantur, de eo, quod eis communicatum est, sententiam dicentes nesciunt, an ab ipsis proposita quadrent, cum schema quoddam eis incognitum ita compositum esse possit, ut ad alium plane locum referri debeant.

Quanta sit privatarum Antistitum deliberationum utilitas, immo necessitas, ex allatis patet. Habentur iamiam et sicut res ipsa iubet consilia potissimum conferunt Patres, ut eadem lingua vernacula utuntur vel, quod magis adhuc attendendum est, gregem Domini pascunt in regionibus, ubi licet incolae non unius linguae sint, iidem tamen aut similes vigent mores et institutiones civiles, ita ut parilis in plerisque sit Ecclesiae ad potestatem et societatem civilem ratio atque consimilis proinde pugna Ecclesiae Antistitibus difficilimis his temporibus decreta. Horum itaque ad normam Patres in sex circiter dividantur coetus, quibus facultas detur suam de schematibus tam proposito quam proponendis sententiam deputationi, ad quam res spectat, per delegatos, qui duo saltem sint, explanare et argumenta, quibus eam firmari credant, singillatim afferre.

His itaque dispositis deputationes minime impediuntur, ne munere a Sanctitate Tua eis demandato fungantur, sed in eo explendo iuvabuntur; a Concilio decernenda accuratissimo examini subiicientur et calumniarum praetextus malevolis praeripietur: unde annuas, praecae m u r, Beatissime Pater:

Ut ea, quae de fide et disciplina agunt, schemata Patribus quamprimum fieri possit, exhibeantur.

Ut deliberationibus eo, qui expositus est, modo habitis Patribus liceat, sententiam, quam de schematibus sequendam duxerint, in deputationum consessu per delegatos explicare atque defendere.

Ut Patribus liberum sit, curare ut typis mandentur tam orationes in congregationibus generalibus ab eis habitae quam scripta, quibus res

opozicionalaca narastao do 136 otaca. Njihovom ponukom podastro je sv. Ocu praški kard. nadbiskup Schwarzenberg pet postulata potpisanih od ovih saborskih otaca. U tim postulatima upozoruju papu, da im se čini, te sada nije zgodno vrijeme za proglašenje ovoga dogmata. Ugled Sv. Stolice je i onako dosta utvrđen i bez ovoga dogmata. Usljed proglašenja ovoga dogmata bojati se, te će se istočna crkva još više udaljiti od mogućnosti sjedinjenja.⁸⁾

pertractandae uberius exponuntur; his tamen cunctis et singulis eidem, cui schemata subsunt, secreti praecepto subiectis.

Ceterum ad pedes Tuos provoluti pro nobis et fidelibus nobis commissis Apostolicam petimus Benedictionem.

Sanctitatis Tuae

Datum Romae 2. januarii 1870.

humillimi, obsequentissimi et devotissimi servi.

Subscripserunt 84 patres.

⁶ Ibid. ss.

⁷ C. V. 944 ab — 945 d.

⁸ C. V. 944 ass. — 950 c.

Beatissime Pater!

Pervenerunt ad nos litterae typis impressae, quibus Concilii Patribus subscribendo exhibetur petitio a Synodo oecumenica flagitans, ut sancire velit supremam ideoque ab errore immunem auctoritatem Romani Pontificis in rebus fidei et morum Apostolica potestate universis fidelibus praecipientis. Mirum certe est fidei iudices invitari, ut ante causam dictam, de sententia ferenda declarationem subscriptione sua munitam ederent. Verum in hoc tanto negotio Te ipsum, Sanctissime Pater, adendum esse censuimus, quippe qui a Domino ad agnos ovesque pascendum constitutus animarum Christi sanguine redemptarum piissimam curam habes et periculorum ipsis imminentium affectu paterno misereris. Abierunt tempora, quibus Sedis Apostolicae iura a catholicis in dubium vocari contigit. Nemo est, qui nesciat, sicut corpus absque capite mutilum, ita neque Concilium Ecclesiam totam repraesentans absque successore S. Petri haberi posse, omnesque Sanctae Sedis mandatis promptissimo obediunt animo. Praeterea, quae de Pontificis Romani auctoritate fidelibus tenenda sint, Concilium Tridentinum edixit, Florentinum quoque, cuius ea de re decretum in cunctis singulisque eo sanctius conservetur oportet, quoniam Ecclesiae latinae et graecae consensu stabilitum est, atque si Dominus ad orientem tot malis oppressum misericordiae suae oculos convertere dignetur, unionis restituende fundamentum erit. Accedit, quod hac tempestate Ecclesiae adversus eos, qui in religionem tamquam commentum humano generi exitiale consurgunt, pugna sustinenda sit nova et a saeculis inaudita: qua propter minime consultum videtur populis catholicis tot undique machinationibus in tentationem inductis maiora, quam Patres Tridentini, imponere.

Prvi od ovih postulata »Pervenerunt ad nos«⁹⁾ potpisaše također predstavnici slovenskog episkopata: Tarnoczy, Gollmayr, Legat, Wiery, Dobrila, Widmer, Stepischmegg, i biskup Slovenac iz Amerike, Ignacije Mrak. Ovdje nalazimo također imena hrvatskih biskupa Strossmayera i Smičiklase.¹⁰⁾

Želji manjine nije se moglo udovoljiti protiv želje znatno pretežnije većine, što je brojila preko 500 saborskih otaca. U postulatu od 28. I. 1870. »Quadringentorum« izrazuje pismeno

Ceterum prout cum omni Ecclesia catholica Bellarminus effatur: »definitiones de fide pendent praecipue ex traditione apostolica et consensu Ecclesiarum« et quamvis ad totius Ecclesiae sententiam cognoscendam Synodus universalis brevissimam sternat viam, tamen a nobilissimo Concilio, quod Apostoli cum senioribus Hierosolymis habuerunt, Nicaenum usque errores innumeri Ecclesiarum particularium iudiciis Summi Pontificis et totius Ecclesiae consensu adprobatis profligati et extincti sunt. Indubium est, quod omnes Christi fideles Sedis Apostolicae decretis veram obedientiam debeant. Insuper eruditi plique viri docent: quae s. Petri Succesor de fide moribusque ex cathedra loquens constituat, etiam absque Ecclesiarum consensu quomodocumque demonstrato irrefragabilia esse. Attamen silentio premere non licet, graves nihilominus superesse difficultates ex Patrum Ecclesiae dictis gestisque, genuinis historiae documentis et ipsa doctrina catholica enatas, quae nisi penitus solutae fuerint, nequaquam fieri posset, ut doctrina praedictis litteris commendata populo christiano tanquam a Deo revelata proponeretur. Verum ab hisce discutiendis re fugit animus et ne eiusmodi deliberationum necessitas nobis imponatur, benevolentiae tuae confidentes flagitamus.

Praeterea cum inter potiores nationes catholicas munere episcopali fungimur, rerum apud eas statum quotidiano noscimus usu; nobis autem constat, definitionem, quae postulatur, religionis inimicis nova suppeditaturam arma ad rei catholicae etiam apud melioris notae viros invidiam concitandam, certique sumus rem in Evropa saltem regionum nostrarum guberniis ansam praebituram sive praetextum in iura Ecclesiae residua invadendi.

Haec Sanctitati Tuae ea, quam communi fidelium patri debemus, sinceritate exposuimus, et Tuo, precamur, mandato fiat, ut doctrina, cuius sanctionem petunt, Concilio oecumenico discutienda haud proponatur.

Ceterum ad pedes Tuos provoluti pro nobis et populis, quos ad Deum perducendos accepimus, Apostolicam petimus benedictionem.

Sanctitatis Tuae

Datum Romae 12. Januarii 1870.

Humillimi, obsequentissimi, devotissimi servi.

Subscripserunt 46 patres. (C. V. 944 bss.)

⁹ C. V. 945 ass.; cf. Oberški: Hrv. prema nepogrj. str. 32.

¹⁰ C. V. 923 bss. — 931 b.

preko 400 otaca želju, da se svakako raspravi i definira nauk o papinoj nepogrješivosti. Sva naprezanja manjine, da spriječe stvar, ostadoše bez uspjeha. Nije stoga preostalo drugo, nego da pristaše opozicije nastupe u samoj raspravi o shematu, što govori o nepogrješivosti, kao protivni govornici. Sva je nada opozicije bila još samo u tom, da rasprava o shematu »De Ecclesia Christi«, u kojem govori 11. poglavje o papinoj nepogrješivosti, dođe što kasnije na red, odnosno da se rasprava što dulje otegne. Tako se manjina nadala, da pitanje papine nepogrješivosti ne će doći na red za vrijeme ljetnog zasjedanja nego će je trebati odgoditi, a dotle će biti zgođe, da se prilike drukčije razviju.

U tom smislu upraviše 9. II. 1870. najvideniji predstavnici manjine na predsjedništvo sabora postulat, gdje predlažu, kojim redom neka se na saboru raspravlja o poglavljima schemata »De Ecclesia Christi«, i kojim poglavjima neka se posveti osobita pažnja. Ovaj postulat potpisaše između episkopata Slovenskih zemalja ovi: Tarnoczy, Gollmayr, Legat, Dobriša, Wiery, Stepischnegg, Mrak.¹¹⁾ Dakle svi osim ljubljanskoga biskupa Widmera, koji čini se da se odsada povlači, te nema volje sudjelovati na saboru. Prigodom uskrsnih praznika (23. III. 1870.¹²⁾ došao je kući zajedno s goričkim nadbiskupom, a poslije se obojica nijesu vratili u Rim. Gollmayr se ispričao bolešću.

Saborska je većina opazila, kako vrijeme izmiče i uvidjela, da postoji opasnost, te bi se rasprava mogla predugo otegnuti i osujetiti njihovu namjeru. Zato dadoše preraditi čitav schema »De Ecclesia Christi« tako, te »Constitutio de Romano Pontifice«, razdijelena u 4 poglavja, bude metnuta na prvo mjesto. U 4. poglavju ove konstitucije govori se o nepogrješivosti papinoj. Sada je bilo osigurano, da će rasprava o nepogrješivosti za vremena doći na red.¹³⁾

Ovaj je postupak izazvao burno negodovanje u opoziciji. Pristaše manjine (njih 71) žestoko protestiraju protiv ovakvog postupka, ali ni taj protest nije imao uspjeha. Među ovima

¹¹ C. V. 950 ds. — 952 a.

¹² Zgodnja Dañica 25. III. 1870. br. 12.

¹³ C. V. 980 dss.; Oberški; o. c. 37. ss.

nalazimo također potpise slovenskih biskupa: Wiery i Dobriia, Stepischnegg i Mrak.¹⁴⁾

Pet dana iza toga (13. V. 1870.) započela je generalna debata o shematu »De Ecclesia Christi«. Trajala je kroz 14 generalnih skupština, a obredalo se 64 govornika. U generalnoj debati nije nastupio nijedan govornik od slovenskog episkopata. Na zahtjev 137 otaca prekinuta bi 3. VI. generalna debata o shematu »De Ecclesia Christi«, jer je rasprava bila već dovoljno iscrpna. Prema poslovniku od 20. II. 1870.¹⁵⁾ smjelo se to učiniti na pismeni zahtjev barem 10-torice otaca, ako privoli na to apsolutna većina. Radi toga bili su opet povrijeđeni pristaše manjine, jer je bilo još 40 govornika, koji su se prijavili za riječ, a nijesu došli na red. Manjina je protiv toga žestoko protestirala. Taj protest potpisao je 81 otac, među ostalima od slovenskih biskupa ovi: Wiery, Stepischnegg, Dobriia, Legat, Mrak.¹⁶⁾

Ovaj je protest polučio samo toliko, da se zajamčilo govornicima, koji nijesu u generalnoj debati imali prilike da dođu do riječi, te će moći govoriti u specijalnoj debati.

Kad se dne 6. VI. 1870. otvorila specijalna debata, došao je treći po redu do riječi biskup Wiery. On ne odobrava u

¹⁴ C. V. 983 d. i 984 b.

¹⁵ C. V. 69 a.

¹⁶ C. V. 986 dss. — 988.; cf. Oberški, o. c. 47¹³⁶ s.

Protest protiv prekinuća općenite debate o shematu I. konstitucije »De Ecclesia Christi« glasi:

Eminentissimi ac Reverendissimi Domini!

Ex ipsa Conciliorum natura sequitur facultatem voto rationum momenta, quibus imitatur, addendi non esse privilegium quibusdam Patribus reservatum, sed ius cunctis commune, et eo sanctius servetur oportet, quo gravior est causa in quaestione versans: omnium autem gravissima est definitio, quae doctrinam aliquam populo christiano ut a Deo revelatam proponat. Ius istud secundum tractandorum ordinem nobis praescriptum in congregationibus generalibus exercetur: idcirco salvo Patrum, qui sententiam dicturi sunt, iure suffragiorum maioriatae pollentes discussioni finem imponere nequeunt: quod cum hesterno die factum sit, haec Vobis, Emi et Rmi Praesides, hisce significamus, ut nostra de iure Patrum voto rationes addendi protestatio testata fiat ac maneat.

Eximia ceterum veneratione persistimus...

Datum Romae 4. junii 1870.

Subscripserunt 81 patres.

uvodu konstitucije »De Ecclesia Christi¹⁷⁾ rječi, gdje se kaže za Petra i njegove nasljednike, da je »perpetuum principium ac visibile fundamentum« crkvenog jedinstva. Riječ »principium« može imati trostruko značenje. Ponajprije može da znači početak, izvor, začetnik. Početak pak i izvor vjere i crkvenog jedinstva da nije Petar, već sam Hrist Gospodin. — Nadalje označuje riječ »principium« element (počelo) i nužni uvjet bitka. Da su sastavljajući schemata doista u tom smislu shvatili tu riječ, razabire se iz izraza, što slijedi odmah iza te riječi, gdje se kaže: ... »primatus a quo totius Ecclesiae vis et salus dependet«. Doista, nitko ne može da bude katolikom, ako ne priznaje, da je primat u katol. Crkvi apsolutno potrebit, da se ušćuva jedinstvo vjere i vjernika, te da je moć i spas Crkve nerazdruživo vezana s papinim primatom. Ali valja paziti, da forma, u kakvoj tvrdimo, ne da povoda nekatolicima, te bi nam mogli bilo hotice bilo nehotice doviknuti: »Ne kažemo li pravo, da vi ne tražite Spasitelja u nebu, već u Rimu, te da vi katolici ili pa-

¹⁷⁾ C. V. 269. abc.

Proemium in schemate Constitutionis dogmaticae primae de Ecclesia Christi:

Pius episcopus, servus servorum Dei sacro approbante Concilio ad perpetuam rei memoriam.

Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum, ut salutiferum redemptionis suae opus usquead consummationem saeculi perenne redderet, sanctam aedificare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et caritatis vinculo continerentur. Ideo enim, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem, ut credentes in ipsum omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt. Sapientissimus igitur architectus ad hanc fidei et communionis unitatem in sua Ecclesia iugiter conservandam, in beato Petro Apostolo instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum, super cuius fortitudinem aeternum exstrueretur templum, et Ecclesiae coelo inferenda sublimitas in huius fidei firmitate consurgeret. Contra quod fundamentum divinitus positum, quoniam portae inferi maiori in dies undique insurgunt, ad catholici Nobis commissi gregis custodiam, incolumitatem, augmentum, sacro approbante Concilio iudicamus necessarium esse doctrinam de institutione, perpetuitate, ac natura Sacri Apostolici primatus, a quo totius Ecclesiae vis et salus dependet, secundum antiquam atque constantem universalis Ecclesiae fidem cunctis fidelibus credendam et tenendam proponere, atque contrarios, eosque dominico Gregi adeo perniciosos errores debito condemnationis iudicio proscribere.

pisti očekujete spas ne od Hrista već od pape? Zaboravljate na riječi, što ih kaže Petar o Hristu: — Nema u nikomu drugom Spasenja, niti je pod nebom dano drugo ime ljudima, po kom bi se mogli spasiti.¹⁸ — I treće značenje riječi »principium«, kao norma, prema kojoj treba da se što zbiva, ili pravilo, prema komu se ravnamo u mišljenju ili djelovanju, može se primijeniti samo na Hrista, a nikako na Petra. Stoga govornik predlaže, da se mjesto izraza »perpetuum principium« uzme izraz »firmum« ili »permanens centrum«. Stavak: »primatus, a quo totius Ecclesiae vis et salus dependet,« hoće govornik da ublaži tako, da se pred riječ »dependet« umetne »magno opere« ili »praecipue«. Izrazu »visibile fundamentum« zabavlja, da nije žgodno izabran. Dobar naime temelj leži duboko u zemlji, te se redovito ne vidi. Treba se u koncilskim dekretima uklanjati ovakvom tropskom ili mističkom načinu govorenja, da se ne otešća tumačenje smisla.¹⁹) Stoga predlaže, da se taj izraz zamjeni sa »praecipuum fundamentum«.²⁰)

U daljnjim svojim izvodima je Wiery suglasan s prijedlozima drugova predgovornika Amata, Thomasa i Whelana, da se mjesto izraza »principium unitatis« metne izraz »centrum unitatis«, jer da se ne može reći za papu, da je on princip jedinstva, što je samo Hrist.

Prema tomu se Wiery nije u svom govoru izravno taknuo pitanja papine nepogrješivosti, već tek posredno, u koliko je poimanje papinog primata tijesno vezano s pitanjem njegove nepogrješivosti.

Na ove se primjedbe stvarno osvrnuo u svom referatu nadbiskup iz Chasel-a Leahy, oborio izvode Wiery-ove i njegovih sumišljenika, te opravdao smisao spomenutih izraza u proemiju schemata, tako te su ovi izrazi ipak zadržani i u konačnoj redakciji konstitucije.²¹)

»Istina«, uzvraća Leahy, »da je Hrist prvi princip vjerskog jedinstva i svijuu svrhunaravnih dobara Crkve; ali Hrist je dao također sam Crkvi u njenom osnutku princip jedinstva,

¹⁸ Dj. Ap. 4, 12.

¹⁹ Grandérath: Geschichte des vatik. Konzils, III. 296 ss.

²⁰ C. V. 275 a.

²¹ C. V. 482 bc.

koji će djelotvorno čuvati jedinstvo vjere, braniti je od krivo-
vjerja i raskola, da se drži jedne te iste vjere, te mora sve ka-
tolike širom svijeta razasute vezati u jednu zajednicu. Taj
princip, koji sve drži u vjeri i ljubavi zajedno, jest papin aukto-
ritet. Zato je dakle nužno, da se papu zove »p r i n c i p j e d i n-
s t v a«. I s drugih razloga ne smije se zamijeniti ova riječ s iz-
razom »centrum«. Prvo, jer je ovaj izraz već ušao u običaj kod
bogoslavaca, a drugo jer oba izraza nemaju posve isto zna-
čenje. Princip jedinstva označuje kod pape, koliko on po
svom odnošaju prema vjernicima djeluje na njihovo jedinstvo,
dok bi centrum označivao većma odnošaj vjernika prema papi.
Papa se s pravom zove vidljivi temelj Crkve, jer se na njemu
temelji jedna Crkva. Vidljiv je pako kao temelj vidljive
Crkve, i jer je u vidljivoj glavi nasljednika Petrovih.²²⁾

Još je jedan od slovenskog episkopata nastupio kao govornik u specijalnoj raspravi o IV. pogl. schemata »De Ecclesia Christi«, gdje je upravo formulirana definicija o papinoj nepogrješivosti, a to je tršćanski biskup Legat u 77. generalnoj skupštini dne 25. VI. 1870.²³⁾ Na svršetku svoga govora predlaže, da se primi ova formula definicije:

»Docemus, Ecclesiam Christi omni veritate esse instruc-
tam per Spiritum Sanctum, qui continuo in ea manet: ideoque
sacro approbante Concilio tamquam fidei dogma definimus.
Romanum Pontificem, qui supremus est Doctor in Magisterio
Apostelico, quum doctrinam fidei morumque suo iudicio c o n-
f i r m a t, errare non posse. Si quis autem huic nostrae defini-
tioni contradicere praesumpserit, sciat, se a veritate fidei ca-
tholicae et ab unitate Ecclesiae defecisse.²⁴⁾

Ova formula izgleda na prvi pogled kao da se po smislu pokriva s onom u schematu,²⁵⁾ ali ako je ponnije promotrimo,

²² Granderath: o. c. III. 299. s.: C. V. 306 ss.

²³ C. V. 754 c.

²⁴ C. V. 375 ds.; Granderath, o. c. III. 413.

²⁵ C. V. 273 abc.

Tekst definicije o papinoj nepogrješivosti u schematu.

»Hinc, sacro approbante Concilio docemus et tamquam dogma fidei
declaramus, Romanum Pontificem, cui in persona beati Petri ab eodem
domino nostro Jesu Christo praeter alia dictum est: Ego rogavi pro te, ut
non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos,
vi assistentiae divinae ipsi promissae errare non posse, quum supremi

opaziti ćemo, da je nepotpuna i neodređena. Čini se, da je posve opravdano mnijenje, da je opozicija namjerice išla zatim, kad je uvidjela, da će do definicije svakako doći, kako bi ta definicija bila tako stilizovana, da u njoj uistinu ne bi bio nauk točno, jasno i precizno izrečen, već onako neodređeno, i tako bi opozicija ipak polučila ono, za čim je išla, da faktično izigra pravu definiciju ovoga nauka. Napose je karakteristično kod Legata, što veli: »quum doctrinam fidei morumque suo indicio confirmat, errare non posse.« Riječ »confirmat« hoće da oslabi smisao, što je mnogo punije sadržan u riječi »definit.« Izraz, što ga predlaže Legat, izriče mišljenje mnogih opozicionalaca, koji su se baš najviše upirali u to, da je papa u dogmatskim definicijama ovisan o privoli Crkve, odnosno biskupâ kao predstavnika crkvenog učiteljstva razasutog diljem svijeta. Zato je vatikanski sabor i smatrao da je potrebno izričito istaknuti u definiciji, da takvo shvaćanje nije ispravno.²⁶⁾ Vidimo stoga da je u konačnom tekstu definicije baš to jasno istaknuto u riječima: »ideoque eiusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae irreformabiles esse.«²⁷⁾ Razumljivo je stoga, da je sabor odbio Legatovu predloženu formulu definicije, jer kako dobro kaže referent Vincencije Gasser biskup briksenski: »auktor ove definicije htio je restringirati nauk o papinoj nepogrješivosti samo na potvrđivanje općenitih crkvenih sabora, a to je metastasis, t. j. pogrješan logički skok iz jednoga reda u drugi.«²⁸⁾

omnium Christianorum doctoris munere fungens pro Apostolica sua auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa Ecclesia tamquam de fide tenendum vel tamquam fidei contrarium reiiciendum sit: et eiusmodi decreta sive iudicia, per se irreformabilia, a quovis Christiano, ut primum ei innotuerint, pleno fidei obsequio excipienda et tenenda esse. Quoniam vero infallibilitas eadem est, sive spectetur in Romano Pontifice tamquam capite Ecclesiae, sive in universa Ecclesia docente cum capite unita, insuper definimus, hanc infallibilitatem etiam ad unum idemque objectum sese extendere. Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere (quod Deus avertat) praesumpserit, sciat se a veritate fidei catholicae et ab unitate Ecclesiae defecisse.

²⁶⁾ Grandérath, o. c. III. 424.

²⁷⁾ C. V. 487 b.

²⁸⁾ C. V. 410 c.

Od slovenskih biskupa nije više nijedan nastupio kao govornik u specijalnoj raspravi o schematu »De Ecclesia Christi.« Specijalna rasprava o tom schematu dovršena bi 13. VII. 1870.²⁹ Od slovenskog episkopata nijesu bili prisutni nadbiskup gorički Gollmayr i biskup ljubljanski Widmer. Svi ostali, koji su bili prisutni, glasuju kod ovog glasanja sa »non placet«, a od 4. svečane sjednice se apstinirali, kao i mnogi drugi pristaše manjine. Jedini primas nadbiskup salzburški Maksimilijan Tarnoczy pribiva 4. svečanoj sjednici i glasuje sa »placet.«³⁰) Ostali su po svoj prilici bili suglasni sa zaključkom manjine, što ga je ista stvorila 17. VII. u predvečerje svečane sjednice, da ne će prisustvovati svečanoj sjednici. Većina opozicionaraca otputovala je još iste večeri kući. Prije odlaska dalo je 55 otaca pismenu izjavu sv. Ocu, da se pokoravaju dekretima, koji će biti proglašeni u svečanoj sjednici. Od slovenskih biskupa potpisao je ovu izjavu Dobrila.³¹)

Definicija dogmata o papinoj nepogrješivosti primljena bi u 4. svečanoj sjednici 18. VII. 1870. sa 533:2 glasa.³² Iza ovoga svečanog proglašenja nije bilo više među katolicima mjesta kakvim dvojbanama o tom pitanju. Svaki katolički biskup i od saborske manjine znao je, da se valja pokoriti, ako hoće da uzdrži zajednicu sa sv. Stolicom kao središtem katoličkog jedinstva.

²⁹ C. V. 426 bss i 759 ess.

³⁰ C. V. 999 ass.

³¹ C. V. 995 c; Oberški, o. c. 51 s.

³² C. V. 487 b.

Tekst definicije dogmata o nepogrješivosti papinoj, primljen u svečanoj IV. sjednici vatic. sabora 18. VII. 1870.

Itaque Nos traditioni a fidei Christianae exordio perceptae fideliter inhaerendo, ad Dei Salvatoris nostri gloriam, religionis Catholicae exaltationem et Christianorum populorum Salutem, Sacro approbante Concilio, docemus et divinitus revelatum dogma esse definitum: Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est, cum omnium Christianorum Pastoris et Doctoris munere fungens, pro suprema sua Apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque eiusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae irreformabiles esse. Si quis... a. s.

II. Držanje biskupa slov. zemalja prema nepogrješivosti papinoj poslije definicije.

Poslije kako je definicija nauka o nepogrješivosti papinoj u IV. svečanoj sjednici vatic. sabora primljena i proglašena, stali su doskora proglašivati dekrete vatic. sabora i katolički biskupi po svojim biskupijama. Pored svih zapreka, što su ih stavljale političke vlasti osobito u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj,³³) ipak se biskupi dali odmah na posao, da izjasne katoličkom puku novo proglašeni dogmat. Neki su biskupi od opozicije oklijevali s proglašenjem. Sigurno su čekali, da se smire burne vanjske prilike, jer je odmah iza proglašenja definicije 19. VII. buknuo rat između Njemačke i Francuske, što je izazvalo silnu uzrujanost i u austrijskom političkom kabinetu. Nije bilo doduše apsolutno potrebno, da se iza svečanog proglašenja na vatic. saboru definicija još i napose proglašuje u pojedinim biskupijama, jer je ono svečano proglašenje imalo valjanost za čitav katolički svijet. To izričito ističe kardinal državni tajnik Antonelli u svojem pismu od 11. VIII. 1870.³⁴) na apostolske nuncije. Ipak je bilo potrebno, da se vjernicima objasni smisao saborskih dekreta. To čine doskora i slovenski biskupi, premda su na saboru bili u redovima opozicije.

Bečki nuncij Falcinelli spominje u svojim pismima na kardinala državnog tajnika (čuvaju se u vaticanskom arhivu), kojim su redom biskupi austrijskih zemalja proglašivali koncilске dekrete u svojim biskupijama. Do 1. XII. 1870. bili su već proglašeni dekreti u nadbiskupiji Wien, te biskupiji linačkoj i St. Pölten; zatim u nadbiskupiji Salzburg, biskupiji Seckau (Graz), Brixen, Trident. Dakle su još preostale biskupije: Gurk u Koruškoj (Wiery), lavantinska u Mariboru u Štajerskoj (Stepischnegg)³⁵; zatim nadbiskup Gorice i Gradiške (Gollmayr), biskup ljubljanski Widmer, biskup u Trstu Legat, i biskup porečko-puljski Dobrila. Kako se vidi, to su bili svi biskupi slovenskih krajeva.³⁶)

³³ U Austro-Ugarskoj i Njemačkoj izdale su vlade naređenje, da se ne smiju saborski dekreti proglašivati, dok nijesu provideni s »placetum regium«. C. V. 1724 ass.

³⁴ C. V. 1715 d.

³⁵ Granderath, o. c. III. 569.

³⁶ Ibid. 570.

Kratko vrijeme iza toga, dne 5. XII. 1870. javlja opet nuncij Falcinelli u Rim, da ga je salcburški primas nadbiskup obavijestio, te će svi biskupi njegovi sufragani u zajedničkoj okružnici proglasiti i razjasniti narodu saborske dekrete. Dne 9. XII. popunjuje već salcburški nadbiskup svoj izvještaj javljajući, da su koruški biskup Wiery iz Gurka, te lavantinski iz Maribora u Štajerskoj na biskupskoj konferenciji izjavili svoju pokornost prema saborskim dekretima. Ne dugo iza ove izjave doista obojica proglašuju saborske dekrete u svojim biskupijama, i to biskup lavantinski Stepischmegg u okružnici svoje kleru od 1. II. 1871.³⁷⁾, a Wiery u svojoj pastirskoj okružnici od 23. II. 1871.³⁸⁾

Da je pak ljubljanski biskup Widmer bio također suglasan s proglašenjem definicije o papinoj nepogrješivosti, vidi se odatle, što se u službenom crkvenom glasilu sa strane biskupskog ordinarijata odredbom od 10. XII. 1870. službeno preporuča novoizašla brošura: »Papeževa nezmotljivost.«³⁹⁾ Iste godine odmah iza toga otisnuti su u službenom dijecezanskom glasniku dekreti vatikanskog sabora u latinskom jeziku, i to: »Constitutio dogmatica de Ecclesia Christi,« gdje je definirana papina nepogrješivost.⁴⁰⁾ Dne 27. I. 1871. obaviješten je Rim o tom, da je Widmer proglasio saborske dekrete. 29. I. 1871. proglasio je saborske dekrete nadbiskup gorički i gradiški Gollmayr. Dobriča, biskup porečko-puljski proglasio je saborske dekrete u mjesecu maju 1871.⁴¹⁾ Proglasio ih je također njegov susjed biskup Trsta i okolice Legat.⁴²⁾

Ignacije Mrak, Slovenac, marionopolitanski i marquetten-ski biskup američkih slovenaca glasovao je također u posljednjoj generalnoj skupštini 13. VII. »non placet«, i nije pribivao IV. svečanoj sjednici. Ipak je izjavio u pismu, što ga je doskora poslao papi, da se pokorava saborskim dekretima. To se razabire iz pisma, što mu kao odgovor na njegovo šalje kard. Bar-

³⁷⁾ C. V. 1001 a.

³⁸⁾ C. V. 1000 c.

³⁹⁾ Kirchliches Verordnungsblatt für Laibacher Diözese, god. 1870., str. 172., br. 1350.

⁴⁰⁾ Ibid. str. 173.

⁴¹⁾ C. V. 1000 c.

⁴²⁾ C. V. 999 b.

nabò, gdje mu javlja, da je sv. Otac radosno primio njegovu izjavu na znanje.⁴³

Ako se kritički osvrnemo na cjelokupno držanje slovenskog episkopata na vatik. saboru, vidimo, da ni ovdje nema nikakvih originalnih i posebnih motiva, radi kojih su pristajali uz opoziciju. Oni usvajaju iste razloge protiv nepogrješivosti, kao i glavni vođe opozicije, priklanjajući se sigurno ugledu bečkoga kardinala Rauschera. To se razabire i odatle, što ponajviše njih, osim Wiery-a i Legata, uopće nijednom zgodom javno ne nastupaju. Najmanje interesa pokazuje ljubljanski biskup Widmer, za koga se čini, kao da nije imao volje pribivati do kraja saborskom raspravljanju, već otkako se vratio kući prije uskrasnih praznika, nije se više ni vraćao. Zato ne pribiva ni 3. ni 4. svečanoj sjednici.

Budući dakle da je slovenski episkopat vrlo malo aktivno ili gotovo nikako sudjelovao u saborskom raspravljanju, čini se kao da se za njegovo stanovište prema nauku o nepogrješivosti u širim slojevima naroda i ne zna. Potpuno je drukčije u Hrvatskoj, gdje sa Strossmayerom simpatije kler, inteligencija i gotovo svi slojevi naroda.⁴⁴ Zato će nam biti i razumljivo držanje slovenskih bogoslova i slovenskoga klera prema nauku o nepogrješivosti papinoj. O tomu kanim govoriti u narednom poglavju.

⁴³

Illustrissime et Reverendissime Domine!

Perlatae nuper fuere ad Ssmum D. N. litterae tuae, quibus significabatur, te plene adhaerere decretis Concilii Vaticani, ac praesertim illis, quae in sessione quarta edita fuerunt. Porro cum noverim, Sanctitatem Suam litteras huiusmodi libenti animo excepisse, id me tibi commemorare non immoror. Quod praestans Deum precor, ut te sospitem et incolumem servet.

Romae ex Aed. S. Congregationis de P. F. 4. Februarii 1870.

Tuus frater addictissimus

Al. Card. Barnabò.

⁴⁴ Cf. Oberški: o. c. Držanje hrv. bogoslova prema nepogrješivosti, str. 64 ss. i 86 ss.